

Соціальна підтримка населення, що здійснюється у трьох основних формах (соціальних пільг, соціальної допомоги й субсидій), є надмірно складною й непрозорою.

Проблемами чинної системи соціальної підтримки є:

низький рівень охоплення бідного населення соціальною підтримкою. Усього 56,8 % бідних (згідно з критерієм прожиткового мінімуму) одержують який-небудь вид соціальної підтримки;
низька адресність при наданні соціальної підтримки. Розподіл державних соціальних трансфертів є несправедливим: менше 23% від їх загальної суми потрапляють до бідних, інші (майже 17 млрд. грн. щороку, тобто близько 6% доходів бюджету) надаються небідному населенню;

Система пільг на сьогоднішній день також має цілий ряд проблем, а саме: величезна кількість законодавчих актів, якими вони встановлені. Інвентаризація системи пільг показала, що права на пільги в Україні визначені більш як 45 законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. З них права громадян на пільги та компенсації за професійною ознакою регламентовані 22 законами, указами Президента та постановами Кабінету Міністрів України і Верховної Ради України. Відповідні пільги громадянам за соціальною ознакою надаються на підставі 23 законодавчих актів.

Різноманітними видами пільг, компенсацій і соціальних гарантій охоплено майже третину населення України.

За даними Мінфіну в Україні налічується 380 категорій пільг, під які потрапляє майже 18 мільйонів українців.

Практично в кожному другому домогосподарстві як мінімум одна особа є користувачем хоча б однієї пільги. У 2011 році таких домогосподарств налічувалось 7,7 млн. (майже 45%).

На сьогодні по області майже 295 тис. людей перебувають на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою, та користуються різного роду пільгами (29% від населення області). При чому одна особа може мати декілька статусів, тобто мають право на пільги за декількома законами, що дають їй право на пільги, доплати, преференції, допомоги тощо. Всього на руках у населення області нині більше 500 тис. таких посвідчень.

Майже кожен пільговик за соціальною ознакою має статус пенсіонера за віком (майже 80% пенсіонери), кожен другий – дитина війни.

Заслуговує на увагу той факт, що найбільш вразливі групи населення, які безперечно потребують додаткової допомоги від держави, складають незначний відсоток серед населення, що має право на пільги. Ветерани війни складають 15,6% від загальної кількості пільговиків в області, із них інваліди війни - трохи більше 1%, ще 4% чорнобильці.

Численну групу становлять пільговики за службовою ознакою, а також ветерани праці. В області таких пільговиків 12%. Крім того, пільгами користуються близько однієї тисячі працівників бюджетних установ, які не обліковуються сьогодні в Реєстрі, які працюють і отримують заробітну плату.

Наведу ще такий приклад. Вартість фактично використаних населенням пільг у 2009 році становила 6,7 млрд. грн. і майже у 7 разів перевищила вартість адресних соціальних програм –допомоги малозабезпеченим сім'ям та житлових субсидій.

Для забезпечення пільг щорічно з державного бюджету для області виділяється більше 100 млн.грн., у 2012 році-164,1 млн.грн. Судячи з цього бідних не мало б бути. Насправді бачимо зовсім інше.

Таку ситуацію можна пояснити дуже просто: значну частину коштів отримують ті, хто такого захисту потребує менше, тоді як дійсно бідним достається лише незначна допомога або вони не отримують її взагалі.

Існуюча система надання пільг не забезпечує рівного доступу до них всім, хто має на них право згідно з існуючим законодавством, що порушує принцип соціальної справедливості.

Співвідношення кількості законодавчо існуючих пільг та обсягу їх фактичного надання свідчить, що реально пільгами користується трохи більше, ніж 50 % загальної кількості громадян, які мають право на пільги. Це стосується пільг на путівки, придбання медикаментів та проїзд у міжміському транспорті.

Доступ до пільг вкрай нерівномірний. Так, частка міських сімей, що користуються пільгами на проїзд, втричі перевищує аналогічний показник для сільського населення (12% та 30%).

Значна кількість пільг надається за професійною (службовою) ознакою, що тільки посилює соціальну напругу. До пільговиків за професійною ознакою належать працівники прокуратури, військовослужбовці, працівники міліції, працівники податкової міліції, пожежники на пенсії, педагогічні, медичні працівники сільської місцевості, працівники культури та бібліотек сільської місцевості, спеціалісти із захисту рослин, ветерани військової служби, ветерани органів внутрішніх справ, гірники (загальна кількість – більше 11 тис. осіб).

Для порівняння:
середній розмір пільги на житлово-комунальні послуги в рік - 517,1 грн., для ветеранів війни - 748,1грн., для сільських педагогів на пенсії - 1118,6 грн., сільських медпрацівників на пенсії -1452,2 в рік.

Президент України Віктор Янукович на розширеному засіданні Кабінету Міністрів України 7 березня 2012 року окреслив чотири стратегічних напрямки соціальних реформ, що мають реалізовуватися у державі.

Перша ініціатива:Відновлення принципу соціальної справедливості, скасування пільг для тих, хто цього не потребує

Перш за все треба відновити довіру суспільства до державної політики, спрямованої на покращення життя громадян.

І, насамперед, потрібно відновити основоположний принцип соціальної справедливості, максимально скасувавши пільги для тих, хто цього не потребує.

Тому соціальні ініціативи спрямовані на те, щоб люди, які працюють, отримували достойну заробітну плату та мали можливість сплачувати за отримані послуги без пільг навіть після виходу на пенсію.

Пільги повинні отримувати лише ті, які є малозабезпеченими, які мають великі заслуги перед Батьківщиною, учасники та інваліди війни, „чорнобильці” і люди, які нездатні працювати, зокрема інваліди.

Зекономлені кошти повинні спрямовуватися на допомогу тим, хто її справді потребує, а саме – найуразливішим категоріям населення.

Працездатні особи, за словами Глави держави, мають отримати змогу повною мірою забезпечувати свої потреби та потреби своєї сім'ї, не звертаючись за допомогою до держави.

Тому ця соціальна ініціатива Президента України спрямована на підвищення ефективності соціальної політики, що не лише зекономило б кошти соціального спрямування, а й поліпшило б атмосферу в суспільстві, показало орієнтацію держави на чесний перерозподіл доходів.

Саме для тих категорій громадян, які є найбільш соціально вразливими і незахищеними - ветеранів війни і праці, жертв нацистських переслідувань, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи тощо,- буде підвищено та забезпечено надання державних соціальних гарантій.

За один день чи місяць ситуацію кардинально змінити неможливо. Упорядкування системи пільг потребує внесення змін до чинних нормативно-правових актів, що потребує не одного дня. Тому нові соціальні ініціативи передбачають кожного дня крок за кроком наближення до людини, яка потребує соціального захисту і уваги держави.